

Адріана ГРУШИНСЬКА

ПЕРШІ ПАМ'ЯТНИКИ ТАРАСОВІ ШЕВЧЕНКУ В ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ

Проникнення ідей Шевченка в Галичину розпочалося ще за життя Кобзаря. Все культурно-освітнє і громадське життя в краю розвинулося під могутнім впливом Шевченкового слова, яке зближувало віками відірваних від Наддніпрянської України галичан з українцями на Сході. З творами Шевченка вперше проникли зі Східної України в Галичину кращі віяння „визвольної епохи“.

Виявом любові мешканців Галичини до Великого Кобзаря були численні пам'ятники в містах і селах, споруджені здебільшого самодіяльними митцями переважно в 1911 і 1914 ювілейних роках на зібрані народом кошти. Тоді в багатьох містах і селах споруджено пам'ятники поетові, зокрема в Коломиї, Косові, Вовчинці, Надієві на Прикарпатті; Лисиничах, Винниках, Завадові і Пустомитах на Львівщині; Лошневі, Добромірці на Тернопільщині. Літературно-мистецька шевченкіана має свої давні традиції.

Тісний зв'язок Тараса Шевченка з Галичиною прослідковується і в цікавій історії хрещення Тараса. Глава УГКЦ Святослав Шевчук на виступі перед студентами, між іншим, говорив про архівні документи, які свідчать, що Тараса Шевченка хрестив „священик-уніат“. Чи могло так бути, щоб поета, народженого на православній Черкащині, хрестив греко-католицький священик?

Дослідники творчості та життя Кобзаря, опираючись на фотокопію свідцтва про хрещення Тараса, яка зберігається у київському музеї, твердять, що такі справді — Шевченко був хрещений як греко-католик.

Біограф поета, автор книги „Тарас Шевченко-Грушівський: хроніка його життя“, виданої 1914 року Олександр Кониський пише: „Запевне відомо теж, що в обох селах (тобто в Кирилівці і Моринцях) в першій

Тарас Шевченко. 1911 р.
с. Лисиничі (Львівщина)

Тарас Шевченко. 1913 р.
м. Винники (Львівщина)

половині XVIII в. були церкви греко-католицького обряду, в обох во ім'я св. Івана Богослова... дитину хрестили 28 лютого (за старим стилем), хрещеним батьком був Моринецький посполитий Григорій Дяденко. Хрестив священник Іван Базаринський“.

Олександр Кониський посилається на документ: „метрична виписка“ з книг Моринецької церкви, надрукованої двічі в „Київській старині“. Це об'єктивне неупереджене свідчення про самого новонародженого, новоохрещеного Тараса — парафіянина церкви святого Івана Богослова і про його односельців та батьків. Автор книги був особисто знайомий з Шевченком, листувався з ним. Сам він був православним християнином.

Існують також відомості, що швагер Кобзаря — Вартоломій Шевченко, твердив, що Тарас у школі був записаний, як Грушівський. Прадід поета, Андрій, учасник битви під Полтавою 1709 року, воював на боці гетьмана Івана Мазепи, згодом переховувався від Петра I, оженився з донькою Івана Шевця в Керилівці, а як приймак був названий людьми Шевченком. Так підписував свої поезії Тарас Шевченко. У всіх копіях свідоцтв народжень, вінчань і смертей родини поета є записано прізвище Грушівські.

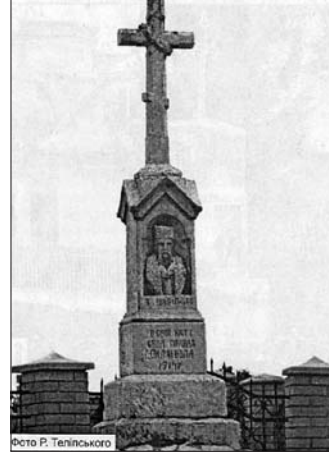
Цікавим фактом є те, що після смерті Шевченка Російська Православна Церква через Святіший Синод у Санкт-Петербурзі своїм обіжником (циркуляром) від 31 січня 1914 року (за старим стилем) забороняла духовенству на теренах всієї Росії правити панахиду за його душу.

У день народження Тараса Шевченка 25 лютого (за старим стилем) 1914 року на дверях собору святої Софії, Володимирського собору, Десятинної церкви та інших храмів Києва були величезні оголошення: „Панахиди по Шевченке служить не будуть!“ Таким чином ненависть до Кобзаря й усього українського проявлялась навіть після смерті Шевченка.

Митрополит Андрей Шептицький ще 1912 року, два роки перед тим, як було прийняте рішення Синоду РПЦ, як Глава Української Греко-Католицької Церкви у святкові березневі дні приїхав зі Львова до Києва й у

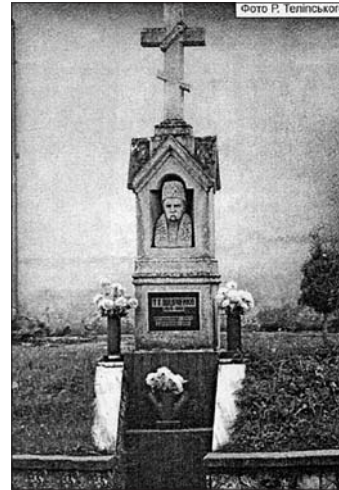
Тарас Шевченко 1914 р.
с. Будилів (Франківщина)

Тарас Шевченко. 1914 р.
с. Добряни (Львівщина)

Тарас Шевченко 1914 р.
с. Микулинці (Франківщина)

Тарас Шевченко. 1914 р.
м. Пустомита (Львівщина)

переповненому костелі святого Миколая правив панахиду за упокій душі Шевченка. На панахиді співав студентський церковний хор та хор студентів духовної академії (православної). Тоді вперше в Києві пролунала молитва за спасіння душі чи не найкращого сина нашої Батьківщини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грушинська А. Символ голоду і війни // Лікарський збірник, 2013.— Т. XXIII.— С. 186.
2. Мартиник Б., „Експрес“, 19 вересня 2013 р.